

Ny kyrkomusik.

På Viktor Norbergs förlag, Västerås, har utkommit en lång rad körkompositioner. Främst i raden, både kvalitativt och kvantitativt, står denna gång Daniel Olson. Det är två koralmotetter för bl. kör a cappella, »Mänska, vill du se Guds rike» (Sv. ps. 141:5) för Mikaelidagen eller Domssöndagen och »Ära ske Gud uppå sin tron» (Sv. ps. 269:4) för Hel. Trefaldighetsdagen, »Frukta icke» (Luk. 12:32) en hymn på Allhelgonadagen, också för bl. kör a cappella samt några tonsättningar för manskör, »Tanke som fåfängt spanar» (Sv. ps. 264), »Den signade dag» (Sv. ps. 424) och »Jag går mot döden» (Sv. ps. 549).

Särskilt koralmotetterna måste hälsas med glädje. Det är mycket användbara ting och präglade av ett moget mästerskap i stämföring och musikalisk fantasi. Behovet av manskörsättningar kan kanske diskuteras, men där kyrklig manskör finnes fyller de givet en uppgift. Vers 2 på ps. 549 satt i dur har anm. svårt att förlika sig med. Det verkar sång utan förtecken på mer än ett vis. Melodien förlorar så mycket av sin inneboende kraft och verkar flack på det sättet.

Ett mera obekant namn är Torsten Nilsson. Han framträder med en tonsättning av Sv. ps. 104, »Nu kommen är vår påskafröjd». Det är en koralkantat för bl. kör, damkör, unison manskör och unison damkör. Utan att äga någon direkt profil har dock hans verk ett visst intresse. Framtiden får väl utvisa om han kan bryta sig ut ur raden av medelmåttor.

Till de medelmåttiga tingen måste man räkna en »Motett» av Hugo Berggren. Den glider tämligen spårlöst förbi.

Viktor Norberg har vidare tryckt några Bach-koraler, »När allt omkring mig vilar», »Giv att ditt ord oss lyser så» (ur kantaten »Bleib bei uns» och »Nu kommer när och fjärran», den senare i arr. för manskör (av vem?). Det förstnämnda bladet har på baksidan en liten koral av Vald. Söderholm, »När får jag se dig». Det är en rent homofon sats, enkel och okonstlad. Denna anordning kommer en att tänka på grammofonskivor där berömda kompositioner får en mera obetydlig i sällskap på baksidan. Man får den på köpet. — Och att skaffa Bachs musik kan man ju inte annat än tillråda.

Gunnar Tyrestams bidrag är denna gång en koral till text ur

»Himlaspelet», »Det nalkas en natt» och »Jag vill tacka dig, o Herre». Båda komp. är goda exponenter för Tyrestams personliga stil. Psalmen har en sällsynt fin ton över sig.

»Sex lätta körsånger för gudstjänstbruk» heter ett litet häfte av A. G. Joelsson. Det är arr. av »Nu kommer när och fjärran», »Jag vet en port som öppen står», »Blott en dag ett ögonblick i sänder», »Så tag nu mina händer», »Få vi mötas bortom floden» och »I himmelen, i himmelen» (på dalamelodien) som synes en något brokig samling. Utan att förringa arr. som sådana frågar man sig dock: Är detta nödvändigt?

Slutligen har Viktor Norberg också nytryckt några förbachska mästare. Det är »Stå upp» av Joh. Walther, »Nu love Gud med sångers ljud» av H. Schütz samt »Maria sig till templet går» av Joh. Eccard. Mycket tacknämligt att få dessa pärlor så lätt tillgängliga.

Nordiska Musikförlaget står som vanligt för en lång rad utgåvor av både nytt och gammalt. »En liten aftonkantat» för bl. kör och soli med orgelackompanjemang av Daniel Olson lyser med en stilla glans som inte kan förbigås. Texten är Sv. ps. 433 och varje vers interfolieras med psaltarrecitativ. Kantaten hör till D. Olsons bättre arbeten.

Av Gottfrid Berg föreligger »Jag vill tacka Herren» (Ps. 9:2—3) och »Mig gånge efter Herrens vilja» (Sv. ps. 299:7—8) båda för bl. kör a cappella. Båda är habila ting i tonsättarens välkända stil.

Albert Runbäcks gudstjänstmusik fröjdar man sig åt varje gång man gör bekantskap med den. Hans sista är en »Missa brevis för advents- och jultiden» samt »Gloria» för trest. bl. kör. Man behöver inte riskera några missgrepp från det hållet. Bara rekommendera till användning. Både på grund av sin lättillgänglighet och musikaliska halt. Han har också skrivit orgelsatsen till två medeltida melodier, »Evige konung» och »Hell Jerusalem» med Arthur Adells verkligt sköna texter. Den sistnämnde står också för utgivningen. F. ö. — finns det någon hymn som äger en mer strålande kraft än »Hell Jerusalem»? Har man upplevt den en gång glömmar man den aldrig.

Nordiska Musikförlaget har också tryckt David Wikanders »Gud är vår tillflykt» (Ps. 46) för manskör och barytonsolo. Den är byggd på åttonde psalmtönen. Det är faktiskt synd att denna präktiga musik är skriven för manskör. För kan man verkligen få dessa att ge sig i kast med sådana uppgifter. Anm. är pessimistisk. Men

har kanske fel. Det är emellertid synnerligen glädjande att det finns sådant som man verkligen kan rekommendera för de manskörer som söker god kyrkomusik.

Högmässans introitus är ett verkligt problem i Sveriges kyrka. Som ett bidrag till diskussionen och som sådant synnerligen värdefullt och välkommet får man väl betrakta Albert Runbäcks tonsättningar av evangeliebokens introitustexter. De är satta för flerstämig kör a cappella och R:s namn borgar ju för fullödlig konst i alla hänseenden. Men — frågan är ju livligt diskuterad — är det lämpligt att med hänsyn till stadfäst material som anbefallts till bruk just nu komma med sådana här saker? Något förbud att använda annat finns väl inte, men »var och en sin introitus» är kanske litet mindre önskvärd. Konsekvenserna är inte precis överskådliga. — När man ser dessa saker inställer sig dock osökt tanken — tänk om vi redan haft dem som alternativ i mässboken! Det hade varit en stor vinst och en lycklig utväg i åtskilliga fall.

Vill man emellertid, som också föreslagits, använda dessa kompositioner som »vanliga» körsånger i högmässan kommer ju saken i ett annat läge. Musikaliskt sett är det ju körmusik som inte nog kan rekommenderas. Är ju dessutom en lämplig inkörspport i gregorianik både för kör och församling.

På Nordiska Musikförlaget märkes vidare två habila sättningar av Karl-Erik Svedlund, »En stjärna gick på himlen fram» och »Var är den vän som överallt jag söker», båda på koralmelodien. Likaså en mycket brukbar sättning av John Morén, »Dig kläd i helighetens skrud» (Sv. ps. 57:3).

Slutligen finnes också några gamla mästare tillgängliga på samma förlag. Det är »Lyssna Herre till min bön» av Heinrich Schütz, »Säll är den man» (På Kyndelsmässodagen) av Bart. Helder († 1635), »Din sol går bort» av Melchior Vulpinus samt »Liksom lammet som till slaktning ledes» av Ludovici (Grossida) Viadana. Alla är självskrivna i körbiblioteket.

På Sveriges Körförbunds Förlag, Stockholm, har utkommit några arr. av K.-E. Svedlund, vilka tillsammans med en liten hymn av Thure V. Olsson får bilda avslutningen på denna lilla körmusik-exposé. Arr. är »Helige Fader kom och var oss nära» (Sv. ps. 28), »Så älskade Gud världen» (Sv. ps. 31), »I världen är jag blott en gäst» (Sv. ps. 559) och »Herren sig i nåd förklarar» (Sv. ps. 168). De är välklingande och sångbara och visa gott handlag med uttrycksmedlen. Till »Helige Fader» har han tyvärr använt Integer

vite-melodien. Men för dem som sakna mel. i koralboken är väl arrangemanget välkommet.

»I stilla fastlagstider» är en trestämmig a cappellasak som i sin något meditativa ton helt visst har sitt berättigande i fastetidens körrepertoar.

Orgelmusiken representeras denna gång främst av Waldemar Söderholm. En Toccata i a-moll för orgel föreligger på Carl Gehrman's musikförlag, Stockholm.

Här måste genast sägas ifrån att det är en övermåttan härlig komposition Söderholm skänkt oss. Här finns i rikt mått sådant som är ganska sällsynt i modern orgelmusik, nämligen temperament och spelglädje. Här går de gamla mästarnas friska musicerande igen i nutida gestalt. Redan uppslaget kommer en att lystra. I breda drag och med löpningar som gnistra av vitalitet växer introduktionen fram och skapar en musikalisk spänning som är ganska enastående. Efter denna strålande spelöppning följer en fugerad sats byggd på ett tema, som omedelbart fångslar med sin knapphet och intensitet och som rymmer de bästa möjligheter för ett kontrapunktiskt arbete. Söderholm tar också väl vara på sitt goda uppslag. Det är en flödande fantasi i denna fuga. Temat varieras på flera sätt och ger ständigt nya aspekter. Efter en mycket intressant trångföring med ett friskt tvärstånd (f. ö. fullt logiskt) som extra krydda avslutas toccatan i samma mustigt fantiserande stil som inledningen.

Frågan är om inte Söderholm här givit oss det allra bästa av sin konst. Ändå har man en känsla av att ännu mycket mera kan frigöras i den musik han skapar. Har man tidigare väntat sig mycket från detta håll, så gör man det inte mindre hädanefter. — Toccatans svårighetsgrad står nästan i paritet med lönen för mödan och det vill inte säga litet!

Torsten Sörensson är känd från några bidrag i Runbäck-Ahléns postludiesamling. Han har återkommit med ett större verk, »Lova vill jag Herren, Herran», variationer över sv. kor. 5. Det finns utgivet på Viktor Norbergs förlag.

Variationerna uppvisa en frisk och frejdig kontrapunkt, som visserligen vandra beprövade vägar, men som fångslar med ett påtagligt temperament. En viss torrhet präglar vissa avsnitt, t. ex. den fjärde variationen (det är inte allom givet att kunna blåsa liv i sträng polyfoni) men det har man glömt när den sjätte variationen sätter in sitt friska musicerande. Man skulle vilja se mera från detta håll för att få en än klarare uppfattning av komponisten.

Daniel Olsons senaste bidrag till orgelmusiken är ett häfte betitlat »Våra nattvardspsalmer». Det innehåller koralbearbetningar över koralerna 187 t. o. m. 202. Kompositionerna är avsedda att användas som stilla musik vid nattvardsgudstjänster särskilt under distributionen. Det är typisk nyttomusik av bästa märke. Psalm-sjungandet under nattv. utdelningen kan, särskilt vid stora sådana, bli en smula enformigt och orgeln får något av koralmangel över sig. Att få lämplig musik som omväxling kan ha sina sidor, men här är ett häfte som på det varmaste kan rekommenderas i dessa fall.

Carl Gehrmans förlag står för utgivningen.

En sak man länge varit nyfiken på är G. Tyrestam som orgelkompositör. Nu föreligger även en större orgelkomposition av honom, ett Preludium och Fuga i E-dur. Utg. på Victor Norbergs förlag. — Intrycket är litet blandat. Hans kunnighet förnekar sig inte, men man kan inte komma från en viss konstruktiv prägel i ifrågakvarnande verk. Man saknar ett mera flödande musicerande.

Preludiet är byggt på ett tvåstämmigt tema som genast fångslar med en typisk Tyrestamsk intensitet i spänningen och Fugan har ett ganska originellt och välfunnet tema. Det hela har dock mera av spekulation än levande musik. Det är ett typiskt »intressant» verk. Men Tyrestam är en av de mest markanta profilerna i modern kyrkomusik och man väntar med spänning på nästa orgelverk av hans hand.

G. A.

Recensioner.

Dick Helander: Svensk psalmhistoria. Diakonistypelsen. 6: 50.

En ny handbok i svensk psalmhistoria är ett välkommet tillskott till den icke alltför rikliga svenska hymnologiska litteraturen. Prof. Helander har lyckats ge en koncis och ändå

ganska utförlig översikt av den svenska psalmbokens skiftande historia. Särskilt värdefulla är utblickarna över medeltidens psalmdiktning och över adertonhundralets arbete med psalmboksrevisionen. Som helhet betraktad är boken en förträfflig handbok för t. ex. teologie studerande och ett gott